

אגדה ברשת

<http://www.efrata.ac.il>

במסגרת פעילות 'המרכז לאגדת חז"ל ולהוראתה' ראינו לנכון להעלות לאתר המכללה מקורות ללימוד ולהוראת האגדה והמדרש. זאת, לאור הביקוש הרב לחומרים ייחודיים ואיכותיים בענייני אגדה. החומרים שיועלו באתר יהיו מגוונים: חלקם יעסקו במועדי השנה והחגים באגדה חלקם יעסקו בעניינים אקטואליים כגון: שנת השמיטה ומתנות עניים. נבחרו מקורות המדגישים ערכים שאותם מייצג המרכז לאגדת חז"ל והוראתה. השאיפה להביא לידיעת ציבור המתעניינות חומרים חדשים מדיי חודש בחודשו.
לדוגמה:

מצוות שמיטה ושביעית

במסגרת שנת השמיטה בחרנו להציג באתר כמה פרשיות העוסקות במצוות שמיטה ושביעית:
א. פרשת שמיטה וצדקה, מספר דברים.
ב. פרשת שביעית – שביתת הארץ, ספר ויקרא.
ג. פרשת שמיטת הארץ, מספר שמות.

פרשת שמיטה וצדקה בספר דברים

פסוקים א-יא בפרק טו בספר דברים יוצגו להלן בצירוף המדרש התנאי ספרי דברים ופירוש רש"י לתורה. סיבה לכך היא שספרי דברים שימש מקור מרכזי לפירוש רש"י לספר דברים בעיקר בחלקים ההלכתיים. הצגה מקבילה של שני המקורות תמחיש חזותית את הקשר ביניהם.

מקץ שבע שנים תעשה שמיטה (דברים טו א).

ספרי דברים, פיסקא קיא:

"שבע שנים", יכול שבע שנים לכל אחד ואחד?

הרי אתה דן,

חייב שבע שנים בשמיטה (ראה שמות כג י-יא) וחייב שבע שנים במלוה,

מה שבע שנים האמור בשמיטה שבע שנים לכל העולם,

אף שבע שנים האמור במלוה שבע שנים לכל העולם.

או כלך לדרך זו:

חייב שבע שנים בעבד עברי (ראה דברים טו יב) וחייב שבע שנים במלוה,

מה שבע שנים האמור בעבד עברי שבע שנים לכל אחד ואחד,

אף שבע שנים האמור במלוה שבע שנים לכל אחד ואחד.

נראה למי דומה?

דנים דבר שאינו תלוי ביובל מדבר שאינו תלוי ביובל,

ואל יוכיח עבד עברי שתלוי ביובל.¹

או כלך לדרך זו:

דנים דבר שנוהג בארץ ובחוצה לארץ מדבר שנוהג בארץ ובחוצה לארץ,

ואל יוכיח השמט קרקע שאין נוהג אלא בארץ.

תלמוד לומר

"שבע שנים" (כאן) "שבע שנים" (שם לא י) לגזירה שווה,²

מה שבע שנים האמור בשמיטה שבע שנים שלכל העולם,

אף שבע שנים האמור במלוה שבע שנים שלכל העולם.

1 ראה בבלי ערכין כט ע"א (ובמקבילות): מיתיבי: אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג, שנאמר: "עד שנת היובל יעבד עמך" (ויקרא כה מ), ואין שדה החרם נוהגת אלא בזמן שהיובל נוהג, וכו', אין בתי ערי חומה נוהגין אלא בזמן שהיובל נוהג, וכו'.

2 בשני הפסוקים האלו כלבד יש את הביטוי "מקץ שבע שנים". דברים פרק לא: (י) ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים פמער שנת השמיטה פחג הספות. (יא) פבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלהיך במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם.

רבי יוסי הגלילי אומר:
הרי הוא אומר "קרבה שנת השבע שנת השמטה" (דברים טו ט).
אם שבע שנים לכל אחד ואחד היא קרובה? !
אמר מעתה שבע שנים לכל העולם.

רש"י:

מקץ שבע שנים -

יכול שבע שנים לכל מלוה ומלוה?

תלמוד לומר "קרבה שנת השבע" (פסוק ט).

ואם אחת אומר שבע שנים לכל מלוה ומלוה להלוואת כל אחד ואחד,

היא קרובה?!

הא למדת שבע שנים למנין השמיטות.